

ZAKLJUČNO POROČILO

O REZULTATIH OPRAVLJENEGA RAZISKOVALNEGA DELA NA PROJEKTU V OKVIRU CILJNEGA RAZISKOVALNEGA PROGRAMA (CRP) »KONKURENČNOST SLOVENIJE 2006 – 2013«

I. Predstavitev osnovnih podatkov raziskovalnega projekta

REPUBLIKA SLOVENIJA
NOSILEC JAVNEGA POOBLASTILA
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE, LJUBLJANA

1. Naziv težišča v okviru CRP:

5 POVEZOVANJE UKREPOV ZA DOSEGANJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA
5.2 Skladnejši regionalni razvoj in izboljšanje gospodarjenja

Prejeto: 15. apr. 2008
Šifra zadeve: 63113-386/06
Vrednost: 040
93

2. Šifra projekta:

V5-0306

3. Naslov projekta:

Presoja instrumentov in mehanizmov regionalne politike

3. Naslov projekta

3.1. Naslov projekta v slovenskem jeziku:

Presoja instrumentov in mehanizmov regionalne politike

3.2. Naslov projekta v angleškem jeziku:

Appraisal of the instruments and mechanisms of regional policy in Slovenia

4. Ključne besede projekta

4.1. Ključne besede projekta v slovenskem jeziku:

regionalna politika, regionalni razvoj, sistem vrednotenja, sistem spremljanja, spremljanje, vrednotenje

4.2. Ključne besede projekta v angleškem jeziku:

regional policy, regional development, evaluation system, monitoring system, monitoring, evaluation

5. Naziv nosilne raziskovalne organizacije:

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU)

5.1. Seznam sodelujočih raziskovalnih organizacij (RO):

Inštitut za ekonomska raziskovanja
Urbanistični inštitut Republike Slovenije

6. Sofinancer/sofinancerji:

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS) in Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko

7. Šifra ter ime in priimek vodje projekta:

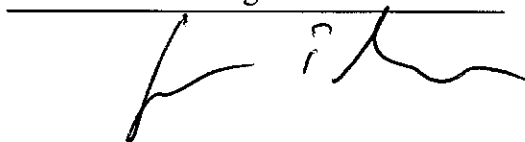
8294

dr. Drago Perko

Datum: 15. 10. 2008

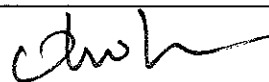
Podpis vodje projekta:

dr. Drago Perko

Podpis in žig izvajalca:

dr. Oto Luthar

II. Vsebinska struktura zaključnega poročila o rezultatih raziskovalnega projekta v okviru CRP

1. Cilji projekta:

1.1. Ali so bili cilji projekta doseženi?

- a) v celoti
 b) delno
 c) ne

Če b) in c), je potrebna utemeljitev.

1.2. Ali so se cilji projekta med raziskavo spremenili?

- a) da
 b) ne

Če so se, je potrebna utemeljitev:

2. Vsebinsko poročilo o realizaciji predloženega programa dela¹:

Projekt Presoja instrumentov in mehanizmov regionalne politike je bil usmerjen v oblikovanje sistemov vmesnega in končnega vrednotenja slovenske regionalne politike. V skladu s projektno nalogo so v končnem poročilu po uvodnih poglavjih najprej predstavljeni stanje in težnje v regionalnem razvoju oziroma regionalne razlike v Sloveniji. Analiza je bila opravljena na ravni SKTE-3 in na ravni občin. Sledijo izhodišča spremljanja in vrednotenja regionalne politike: obravnavano je spremljanje regionalne politike kot eden od bistvenih elementov v celotnem razvojnem procesu, podane so ključne osnove spremljanja; vrednotenje regionalne politike je opredeljeno kot stalen interaktiven proces, ki omogoča premišljeno načrtovanje aktivnosti in njihovo prilagajanje spreminjajočim se razmeram; opisane so značilnosti spremljanja in vrednotenja v slovenski regionalni politiki za različne programe in projekte ter za državne pomoči; predstavljena je analiza dosedanje prakse na področju vrednotenja regionalne politike v Sloveniji, in sicer predhodnih vrednotenj Enotnega programskega dokumenta in nove generacije regionalnih razvojnih programov ter vmesnih vrednotenj Programa Soča 2006 in programa za Zasavje. Ugotovljene so bile nekatere težave in slabosti opravljenih vrednotenj, ki izhajajo tako iz sistema izvajanja programov, kot tudi iz pomanjkljivih izkušenj na področju vrednotenj v Sloveniji. V poglavju o formalno-pravnih okvirjih vzpostavitve sistemov vrednotenja v finančni perspektivi 2007–2013 je podan pregled metodoloških napotil Evropske komisije za spremljanje in vrednotenje ter pravnih podlag za spremljanje programskih dokumentov. Metodološka napotila Evropske komisije so bogat vir znanja in informacij za področji spremljanja in vrednotenja, saj temeljijo na izkušnjah iz prejšnjih programskih obdobj in pomenijo nadgradnjo priporočil iz finančne perspektive 2000–2006. V poročilu je nadalje podan pregled zakonskih podlag s področja politike spodbujanja skladnega regionalnega razvoja v Sloveniji in predstavljena vsebina pravnih aktov s posebnim poudarkom na vidikih spremljanja in vrednotenja. V poglavju Regionalna politika v Sloveniji je na kratko opisana geneza regionalne politike v Sloveniji od 70-ih let prejšnjega stoletja. Poudarjen je pomen pristopa Slovenije v Evropsko unijo kot prelomne točke na področju zasnove in izvajanja regionalne politike. Opredeljene so sestavine sedanje regionalne politike v Sloveniji. Sledi predstavitev spremljanja in vrednotenja v slovenski regionalni politiki, ki je v osnovi »razdeljena« na del, ki se izvaja v okviru kohezijske politike, in del, ki se financira izključno iz lastnih sredstev države. V nadaljevanju je opisan predlog pristopa k spremljanju in vrednotenju ter predlog elementov in faz vmesnega ter končnega vrednotenja slovenske regionalne politike. Podana je vrsta podrobnejših napotkov in priporočil za izvajanje vrednotenj. Predstavljen je pomen standardov vrednotenja in opisani standardi OECD na tem področju. Na osnovi pregleda ureditve spremljanja in vrednotenja dela slovenske regionalne politike, ki se izvaja v okviru kohezijske politike, so podani predlogi organizacijskega povezovanja in vsebinskega vključevanja teh vrednotenj v izvajanje slovenske regionalne politike. Kot podpora v procesu priprave končnega poročila Enotnega programskega dokumenta je bil narejen poskus ureditve kazalnikov za tri vsebinska področja dokumenta, to je poslovne cone, turizem in javno infrastrukturo, vezano na turizem. V sklepu so povzete ključne ugotovitve in predlogi iz končnega poročila projekta.

¹ Potrebno je napisati vsebinsko raziskovalno poročilo, kjer mora biti na kratko predstavljen program dela z raziskovalno hipotezo in metodološko-teoretičen opis raziskovanja pri njenem preverjanju ali zavračanju vključno s pridobljenimi rezultati projekta.

3. Izkoriščanje dobljenih rezultatov:

3.1. Kakšen je potencialni pomen² rezultatov vašega raziskovalnega projekta za:

- a) odkritje novih znanstvenih spoznanj;
- b) izpopolnitev oziroma razširitev metodološkega instrumentarija;
- c) razvoj svojega temeljnega raziskovanja;
- d) razvoj drugih temeljnih znanosti;
- e) razvoj novih tehnologij in drugih razvojnih raziskav.

3.2. Označite s katerimi družbeno-ekonomskimi cilji (po metodologiji OECD-ja) sovpadajo rezultati vašega raziskovalnega projekta:

- a) razvoj kmetijstva, gozdarstva in ribolova - Vključuje RR, ki je v osnovi namenjen razvoju in podpori teh dejavnosti;
- b) pospeševanje industrijskega razvoja - vključuje RR, ki v osnovi podpira razvoj industrije, vključno s proizvodnjo, gradbeništvom, prodajo na debelo in drobno, restavracijami in hoteli, bančništvom, zavarovalnicami in drugimi gospodarskimi dejavnostmi;
- c) proizvodnja in racionalna izraba energije - vključuje RR-dejavnosti, ki so v funkciji dobave, proizvodnje, hranjenja in distribucije vseh oblik energije. V to skupino je treba vključiti tudi RR vodnih virov in nuklearne energije;
- d) razvoj infrastrukture - Ta skupina vključuje dve podskupini:
 - transport in telekomunikacije - Vključen je RR, ki je usmerjen v izboljšavo in povečanje varnosti prometnih sistemov, vključno z varnostjo v prometu;
 - prostorsko planiranje mest in podeželja - Vključen je RR, ki se nanaša na skupno načrtovanje mest in podeželja, boljše pogoje bivanja in izboljšave v okolju;
- e) nadzor in skrb za okolje - Vključuje RR, ki je usmerjen v ohranjanje fizičnega okolja. Zajema onesnaževanje zraka, voda, zemlje in spodnjih slojev, onesnaženje zaradi hrupa, odlaganja trdnih odpadkov in sevanja. Razdeljen je v dve skupini:
- f) zdravstveno varstvo (z izjemo onesnaževanja) - Vključuje RR - programe, ki so usmerjeni v varstvo in izboljšanje človekovega zdravja;
- g) družbeni razvoj in storitve - Vključuje RR, ki se nanaša na družbene in kulturne probleme;
- h) splošni napredek znanja - Ta skupina zajema RR, ki prispeva k splošnemu napredku znanja in ga ne moremo pripisati določenim ciljem;
- i) obramba - Vključuje RR, ki se v osnovi izvaja v vojaške namene, ne glede na njegovo vsebino, ali na možnost posredne civilne uporabe. Vključuje tudi varstvo (obrambo) pred naravnimi nesrečami.

² Označite lahko več odgovorov.

3.3. Kateri so **neposredni rezultati** vašega raziskovalnega projekta glede na zgoraj označen potencialni pomen in razvojne cilje?

Neposredna rezultata sta izdelana sistema vmesnega in končnega vrednotenja regionalne politike v Sloveniji. Poleg tega so predlagani standardi vrednotenja, s pomočjo katerih je mogoče izboljšati kulturo vrednotenja, ki je zaenkrat v Sloveniji še na precej nizki ravni.

3.4. Kakšni so lahko **dolgoročni rezultati** vašega raziskovalnega projekta glede na zgoraj označen potencialni pomen in razvojne cilje?

Dolgoročno ima študija lahko velik pomen, če le bo naročnik predlagane sisteme tudi uporabil v praksi. Z uporabo predlaganih sistemov vrednotenja v praksi bi prišlo do celovitega pregleda nad razvojnimi aktivnostmi, dobili bi osnovne informacije o uspešnosti posameznih instrumentov, s tem pa tudi bogato znanje, ki bi nas usmerjalo pri odločitvah v bodoče.

3.5. Kje obstaja verjetnost, da bodo vaša znanstvena spoznanja deležna zaznavnega odziva?

- a) v domačih znanstvenih krogih;
- b) v mednarodnih znanstvenih krogih;
- c) pri domačih uporabnikih;
- d) pri mednarodnih uporabnikih.

3.6. Kdo (poleg sofinancerjev) že izraža interes po vaših spoznanjih oziroma rezultatih?

Zaenkrat interesa še ni, pričakujemo pa odziv s strani sofinancerja in s strani vseh državnih organov, katerim sta sistema v prvi vrsti namenjena, saj sta primerna za vrednotenje vseh razvojnih intervencij države in njenih organov.

3.7. Število diplomantov, magistrov in doktorjev, ki so zaključili študij z vključenostjo v raziskovalni projekt?

Neposredno na projekt ni bil vezan nihče, je pa v tem času projekta s povezane teme doktoriral dr. Janez Nared.

4. Sodelovanje z tujimi partnerji:

4.1. Navedite število in obliko formalnega raziskovalnega sodelovanja s tujimi raziskovalnimi inštitucijami.

Sodelovanje s tujimi raziskovalnimi organizacijami ni bilo neposredno del projekta, ima pa nosilna institucija veliko povezav z raziskovalnimi organizacijami v tujini. Izpostaviti velja zlasti INTERREG IIIB projekt- DIAMONT, ki se je ukvarjal z vzpostavitvijo sistema spremljanja razvoja v Alpah in v okviru katerega so bili zbrani in predstavljeni tudi različni instrumenti s področja regionalnega razvoja.

CORINNA: Spodbujanje inovacij s pomočjo čezmejnega sodelovanja. Vir: INTERREG III C

CORINNA (akronim za Cooperation of Regions for Innovation) je projekt, ki ga sofinancira Evropska unija in ki ima cilj spodbuditi čezmejno sodelovanje na področju tehnološkega razvoja v ključnih regijah v Alpe-Adria območju. Namen projekta je informirati podjetja in raziskovalne institucije o tehnoloških sposobnostih teh regij in povečati skupno znanje o regionalnih inovacijskih sistemih, politikah in strategijah posameznih partnerjev, ki bo vodilo v identificiranje najboljših praks spodbujanja regionalnih inovacijskih sposobnosti in v razvoj skupnih projektov na področjih, pomembnih za vse sodelujoče regije. Poleg šestih partnerjev – Furlanije Julijske krajine (Italija), Slovenije, Zahodnega Podonavja (Madžarska), Koroške, Štajerske in Gradiščanskega (Avstrija) – v projektu sodelujejo tudi tri institucije iz Budimpešte, Dunaja in Stuttgarta, hkrati pa je projekt podprt s strani slovenskih, madžarskih in avstrijskih ministrstev ter vladnih agencij.

Technical Assistance in Measurement of Competitiveness Indicators of Macedonia's Economy. Vir: IBRD Loan 4793-MK

V okviru projekta bo postavljen sistem kazalnikov konkurenčnosti za makedonsko gospodarstvo, ki bo skupaj s sektorskimi analizami predstavljal osnovo za oblikovanje ustrezne industrijske politike v Makedoniji in bo tudi omogočal spremljanje konkurenčnosti, kakor tudi omogočal »grob« spremljanje učinkov industrijske politike.

4.2. Kakšni so rezultati tovrstnega sodelovanja?

DIAMONT:

- baza podatkov na ravni občin za celotne Alpe;
- Atlas Alp;
- baza instrumentov regionalnega razvoja;
- šest tematskih knjig;
- skupne prijave na nove projekte teritorialnega sodelovanja ...

CORINNA:

V okviru projekta smo med ostalim naredili analizo (oceno) regionalnih inovacijskih v Sloveniji in v sosednjih regijah in izpostavili dobre in manj dobre prakse. V projektu smo oblikovali sinergistične (skupne) strategije, ki združujejo posamezne in skupne prednosti inovacijskih sistemov ter okolij partnerjev. Na osnovi analize (analiza stanja, analiza obstoječih projektov, nova finančna perspektiva) smo predlagali tista področja medregionalnega sodelovanja na področju inovacij, ki so pomembna za vse vključene regije, opozorili smo tudi na težave (pasti) in vsebine medregionalnega sodelovanja.

5. Bibliografski rezultati³ :

Za vodjo projekta in ostale raziskovalce v projektni skupini priložite bibliografske izpise za obdobje zadnjih treh let iz COBISS-a) oz. za medicinske vede iz Inštituta za biomedicinsko informatiko. Na bibliografskih izpisih označite tista dela, ki so nastala v okviru pričujočega projekta.

³ Bibliografijo raziskovalcev si lahko natisnete sami iz spletne strani: <http://www.izum.si/>

6. Druge reference⁴ vodje projekta in ostalih raziskovalcev, ki izhajajo iz raziskovalnega projekta:

PREDSTAVITVE

1. Dogodek: STRUKTURNI SKLADI EU V SLOVENIJI. Prispevek: Predstavitev Operativnih programov. Datum: 17. maj 2007. Lokacija: Hotel Livada Prestige, Kranjčeva ulica 12, Moravske Toplice. Organizator: Regionalna razvojna agencija Mura, Murska Sobota v sodelovanju z Mrežnim podjetniškim inkubatorjem.
2. Dogodek: STRUKTURNI SKLADI EU V SLOVENIJI. Prispevek: Raba indikatorjev pri Strukturnih skladih. Datum: 18. februar 2008. Lokacija: Hotel Vivat, Ulica ob igrišču 3, 9226 Moravske Toplice. Organizator: Regionalna razvojna agencija Mura, Murska Sobota v sodelovanju z Mrežnim podjetniškim inkubatorjem.
3. Dogodek: SPOMLADANSKA ŠOLA EVROPSKE KOHEZIJSKE POLITIKE. Prispevek: Spremljanje in vrednotenje izvajanja evropske kohezijske politike. Datum: 22. maj 2008. Lokacija: hotel Riviera, Obala 22, Portorož. Organizator: ALETHEIA.
4. Dogodek: STRUKTURNI SKLADI EU V SLOVENIJI. Prispevek: Vrednotenje projektov financiranih iz Strukturnih skladov. Datum: 23. maj 2008. Lokacija: Klub PAC, Lendavska 5a, Murska Sobota. Organizator: Regionalna razvojna agencija Mura, Murska Sobota.

⁴ Navedite tudi druge raziskovalne rezultate iz obdobja financiranja vašega projekta, ki niso zajeti v bibliografske izpise, zlasti pa tiste, ki se nanašajo na prenos znanja in tehnologije. Navedite tudi podatke o vseh javnih in drugih predstavitev projekta in njegovih rezultatov vključno s predstavitvami, ki so bile organizirane izključno za naročnika/naročnike projekta.

POVZETEK

PRESOJA INSTRUMENTOV IN MEHANIZMOV REGIONALNE POLITIKE

Projekt Presoja instrumentov in mehanizmov regionalne politike je bil usmerjen v oblikovanje sistemov vmesnega in končnega vrednotenja slovenske regionalne politike. V skladu s projektno nalogo so v končnem poročilu po uvodnih poglavjih najprej predstavljeni stanje in težnje v regionalnem razvoju oziroma regionalne razlike v Sloveniji. Analiza je bila opravljena na ravni SKTE-3 in na ravni občin. Sledijo izhodišča spremljanja in vrednotenja regionalne politike: obravnavano je spremljanje regionalne politike kot eden od bistvenih elementov v celotnem razvojnem procesu, podane so ključne osnove spremljanja; vrednotenje regionalne politike je opredeljeno kot stalen interaktiven proces, ki omogoča premišljeno načrtovanje aktivnosti in njihovo prilagajanje spreminjajočim se razmeram; opisane so značilnosti spremljanja in vrednotenja v slovenski regionalni politiki za različne programe in projekte ter za državne pomoči; predstavljena je analiza dosedanje prakse na področju vrednotenja regionalne politike v Sloveniji, in sicer predhodnih vrednotenj Enotnega programskega dokumenta in nove generacije regionalnih razvojnih programov ter vmesnih vrednotenj Programa Soča 2006 in programa za Zasavje. Ugotovljene so bile nekatere težave in slabosti opravljenih vrednotenj, ki izhajajo tako iz sistema izvajanja programov, kot tudi iz pomanjkljivih izkušenj na področju vrednotenj v Sloveniji. V poglavju o formalno-pravnih okvirjih vzpostavitve sistemov vrednotenja v finančni perspektivi 2007–2013 je podan pregled metodoloških napotil Evropske komisije za spremljanje in vrednotenje ter pravnih podlag za spremljanje programskih dokumentov. Metodološka napotila Evropske komisije so bogat vir znanja in informacij za področji spremljanja in vrednotenja, saj temeljijo na izkušnjah iz prejšnjih programskih obdobj in pomenijo nadgradnjo priporočil iz finančne perspektive 2000–2006. V poročilu je nadalje podan pregled zakonskih podlag s področja politike spodbujanja skladnega regionalnega razvoja v Sloveniji in predstavljena vsebina pravnih aktov s posebnim poudarkom na vidikih spremljanja in vrednotenja. V poglavju Regionalna politika v Sloveniji je na kratko opisana geneza regionalne politike v Sloveniji od 70-ih let prejšnjega stoletja. Poudarjen je pomen pristopa Slovenije v Evropsko unijo kot prelomne točke na področju zasnove in izvajanja regionalne politike. Opredeljene so sestavine sedanje regionalne politike v Sloveniji. Sledi predstavitev spremljanja in vrednotenja v slovenski regionalni politiki, ki je v osnovi »razdeljena« na del, ki se izvaja v okviru kohezijske politike, in del, ki se financira izključno iz lastnih sredstev države. V nadaljevanju je opisan predlog pristopa k spremljanju in vrednotenju ter predlog elementov in faz vmesnega ter končnega vrednotenja slovenske regionalne politike. Podana je vrsta podrobnejših napotkov in priporočil za izvajanje vrednotenj. Predstavljen je pomen standardov vrednotenja in opisani standardi OECD na tem področju. Na osnovi pregleda ureditve spremljanja in vrednotenja dela slovenske regionalne politike, ki se izvaja v okviru kohezijske politike, so podani predlogi organizacijskega povezovanja in vsebinskega vključevanja teh vrednotenj v izvajanje slovenske regionalne politike. Kot podpora v procesu priprave končnega poročila Enotnega programskega dokumenta je bil narejen poskus ureditve kazalnikov za tri vsebinska področja dokumenta, to je poslovne cone, turizem in javno infrastrukturo, vezano na turizem. V sklepu so povzete ključne ugotovitve in predlogi iz končnega poročila projekta.

SUMMARY

APPRAISAL OF THE INSTRUMENTS AND MECHANISMS OF REGIONAL POLICY IN SLOVENIA

The research project Assessment of Regional Policy Instruments and Mechanisms had as its main aim elaboration of mid-term/ongoing and ex-post evaluation systems for the Slovenian regional policy. After the introductory chapters, the state and trends of regional development and regional disparities in Slovenia are presented in the final report. The analysis was performed at the NUTS-3 and municipality levels. This is followed by the basic premises of regional policy monitoring and evaluation: monitoring is addressed in its role as a key element in the development process, some general characteristics of the monitoring process are highlighted; regional policy evaluation is depicted as a constant interactive process, enabling careful planning of activities and their adaptation to changing circumstances; characteristics of monitoring and evaluation in the frame of the Slovenian regional policy for various projects and programmes, as well as for state aids are delineated. Furthermore, results of an analysis of current practice in the field of Slovenian regional policy evaluation are presented. Ex-ante evaluations of the Single Programming Document (SPD) and of the new regional development programmes were analysed along with mid-term evaluations of the SPD and of two regional programmes – Soča 2006 and Zasavje. Some problems and weaknesses could be detected, which are due to weaknesses in the implementation of the programmes, as well as to lacking experience in the field of evaluation in Slovenia. The chapter on legal framework to monitoring systems in the financial perspective 2007-2013 gives an overview of methodological references, issued by the European Commission, as well as of the legal bases to monitoring of programmes. Working documents of the European Commission are a rich source of knowledge and information in the field of monitoring and evaluation. They are based on experience gained in previous programming periods and represent an upgrading of recommendations from the 2000-2006 period. Legal framework in the field of promotion of a balanced regional development in Slovenia is further analysed, especially with a view to arrangements for monitoring and evaluation. In the chapter on regional policy in Slovenia, development of the policy since the 1970-ies is outlined. Accession of Slovenia to the EU is recognized as an important turning point in the Slovenian regional policy design and implementation. Elements of the current Slovenian regional policy are described. The latter is basically divided into a part being implemented in the frame of the cohesion policy, and into a part financed exclusively from the national funds. This has consequences also for monitoring and evaluation. An approach to monitoring and evaluation, as well as elements and phases of mid-term/on-going and ex-post evaluations of the Slovenian regional policy are proposed. They are complemented by detailed instructions and recommendations referring to implementing of evaluations. The significance of evaluation standards is highlighted and OECD evaluation standards described. Based on monitoring and evaluation arrangements for the part of the Slovenian regional policy which is being implemented in the frame of the cohesion policy, it is proposed to integrate, at the level of organization and of the content, these evaluations into implementation of the other part of the Slovenian regional policy. In support to elaboration of the ex-post evaluation of the Single Programming Document, indicators for three thematic fields of the SPD were assessed and ordered. In the final chapter, the main findings and proposals from the project final report are presented.